

Suurena pdf-näyttö 150 – 200 %

Puhe Lahden ystävyysseurakuntatyön neuvottelupäivillä 12. toukokuuta 2011

DR. TAMÁS FABINY,
Unkarin luterilaisen kirkon
pohjoisen hiippakunnan piispa

Johdanto

On ilo tavata uudelleen kahden vuoden tauon jälkeen. Näiden kahden vuoden aikana moninaiset muutokset ovat ravistelleet Eurooppaa. Talouskriisin vaikutukset tuntuvat edelleen Suomessa ja Unkarissa, mutta uskon, että kirkkojemme väliset suhteet ovat edelleen vakaalla pohjalla.

Olen erittäin iloinen, että myös Viron ja Inkerin kirkon edustajat ovat paikalla. Luterilaisen maailmanliiton Keski- ja Itä-Euroopan alueesta vastaavana varapuheenjohtajana edustan myös näitä kirkkoja ja sen tähden on tärkeää olla perillä heidän tilanteestaan ja toiveistaan. Suomalais-ugrilainen pappeinkokous, joka järjestettiin viimeksi Révfülöpissä vuonna 2008, on myös oiva tilaisuus keskusteluun. Odotamme jo innolla ensi vuoden kokousta Virossa.

2012

Uusia tuulia Unkarista

Unkari toimii tämän puolivuotiskauden Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajamaana. Tehtävä on meille uusi, Suomellahan on kokemusta jo kahdelta puheenjohtajakaudelta. Kun Turku ja Tallinna ovat tänä vuonna Euroopan kulttuuripääkaupunkeja, voi sanoa, että johdamme yhdessä Eurooppaa.

Kirkkojen rooli tässä prosessissa on tuoda esille hengellisiä arvoja. Kuten ekumeeninen asiakirja Charta Oecumenica asian ilmaisee, ”kirkkojen kaikkein tärkein tehtävä Euroopassa on yhteinen evankeliumin julistus”.

Saarnatessani kolme vuotta sitten suomalais-ugrilaisessa pappeinkokouksessa totesin, että Euroopan myytti ja näky täytyy erottaa toisistaan. Kuten taru kertoo, Zeus rakastui kauniiseen foinikialaisprinsessaan Euroopaan. Ylijumala muutti itsensä häräksi ja ryösti kauniin neidon Kreetan saarelle. Europa synnytti Zeukselle kolme lasta. Legendan mukaan maanosamme on saanut nimensä tuon aasialaisen prinsessan mukaan.

Mutta Eurooppaan liittyy myös näky, joka johdattaa meidät Aasiaan. Kuten Apostolien tekojen 16. luvussa kerrotaan, Paavalille ilmestyi näyssä makedonialainen mies, joka pyysi: ”Tule meren yli ... ja auta meitä”. Se oli pakanallisen Euroopan pyyntö juutalaisille ja juutalaisuudesta versoneelle kristikunnalle. Paavali kuuli pyynnön ja lähti Eurooppaan julistamaan evankeliumia, vahvistaen heikentynyttä kreikkalais-roomalaisyhteiskuntaa. Hänen työnsä kautta syntyi uusi Eurooppa. Olen varma, että eurooppalaisissa ja suomalais-ugrilaisissa suhteissa tarvitaan näkyä.

Ajankohtaisia haasteita

Viime vuoden parlamenttivaalien tuloksena Unkarin eduskunnassa on konservatiivien ja kristillisdemokraattien kahden kolmasosan enemmistö. Sitä edelsi kahdeksan vuoden sosialistihallinto. Uusi hallitus alkoi ajaa muutoksia vinhaa vauhtia. Suuren valtionvelan tasapainottamiseksi odotettiin kansalaisiin kohdistuvia tiukennustoimia, mutta hallitus päättikin

langettaa erikoisveroja pankeille ja kansainvälisille suuryhtiöille. Tämä aiheutti ulkomailla äännekkäitä vastalauseita. Mielestäni tämä strategia on hyväksyttävissä yleisen eurooppalaisen solidaarisuuden nimissä, mutta tarkastelen kriittisesti muutamia muita hallituksen ratkaisuja.

— Ongelmallisiin kysymyksiin kuuluvat mm. perustuslakituomioistuimen päätösvalan kaventaminen, mahdollisuus lopettaa valtion työntekijöiden työsuhde ilman perusteluja sekä uuden medialain muutama kohta. Medialakia käsiteltäessä on hyvä muistaa, että ennen lain voimaantuloa Unkarin mediakenttä oli vähintäänkin kaoottinen. Väkivallan ja pornografian esittäminen parhaaseen katseluaikaan oli merkittävästi vapaampaa kuin muissa Euroopan maissa. Toisaalta hyvien päätösten lisäksi lakiin sisältyy myös tarpeetonta tehtävien keskittämistä, mikä saattaa johtaa siihen, että opposition mahdollisuudet esiintyä valtion viestimissä voivat vähentyä. Kirkkokunnat ovat ilmaisseet vastalauseensa, toisaalta tiedämme, että Unkarin mediakentästä suurin osa on kaupallista. Yhteenvetona voin todeta, että Unkari on kuitenkin toimiva demokraattinen tasavalta.

Kuten monissa muissa Euroopan maissa, romanien tilanne on meilläkin keskeneräinen kysymys. Teollisen tuotannon loputtua tietyillä Unkarin alueilla työttömyys on noussut huimiin lukemiin, ja se koskee erityisesti romaniväestöä. Osa heistä ei kykene integroitumaan yhteiskuntaan, vaan ajautuu rikollisuuteen. Valitettavasti tietyt ääriyhmät löytävät väärä vastauksia näihin vakaviin kysymyksiin. Ns. Unkarin kaartin ja muiden äärioikeistoryhmittymien puolisoitaalliset joukot haluavat ottaa järjestyksenpidon omiin käsiinsä, vaikka se on yksinomaan valtion tehtävä. Unkarin hallitus vastustaa selkeästi näitä tavoitteita.

Kirkko voi omalta osaltaan vaikuttaa lähetystyön ja sosiaalityön keinoin. Monilla kirkon laitoksilla (päiväkodit, koulut, äitien ja kodittomien turvapaikat) on romaneille suunnattua toimintaa. Uusin projektimme on sisäoppilaitoksen perustaminen romaneille Nyíregyházan kaupunkiin. Tavoitteena on vashvistaa romaniälämystä, jolla olisi myös suora yhteys kirkkoon.

Uutisia Unkarin luterilaisesta kirkosta

Kirkkojemme välisten yhteyksien lähes satavuotisen historian ansioista Unkarin kirkko ei ole tuntematon teille. Niinpä nostaisin esille yleiskuvan sijasta muutamia ajankohtaisia asioita.

Piispanvaalit

Yhdessä Unkarin kolmesta hiippakunnasta on pian edessä vahdinvaihto, piispa János Ittészin jäädessä eläkkeelle. Läntisen (Dunántúlin) hiippakunnan seurakunnat ovat valinneet piispanvirkaan Kaposvárin kirkkoherran, Somogy–Zalan rovastikunnan rovastin János Szemerein. Hänen virkaanasettajaisensa ovat heinäkuun lopussa.

Luterilainen strategia *Elävien kivien kirkko* (<http://strategia.lutheran.hu>)

Kirkossamme on meneillään strategiatyö. Vuonna 2007 kirkolliskokous nimitti työryhmän valmistelemaan kirkon strategiaa. Ryhmässä oli eri ammattikuntien edustajia, pappeja ja maallikkoja. Keskustelun tulokset esiteltiin vuonna 2008. Kuten nimikin osoittaa, strategia nostaa esiin hengellisyyden ja inhimilliset voimavarat, aiemman rakennuskeskeisen suhtautumisen sijaan. Tärkeimpinä prioriteetteina nostettiin esiin seurakuntien, nuorisotyön, opetustyön ja diakonian kehittäminen sekä kirkon kulttuuriperinnön vaaliminen.

Vuonna 2010 kahdelta tutkijalta tilattiin kirkon sosiologinen kartoitus. Laaja-alaisen kyselyn ja pappien syvähaastattelujen pohjalta tehdyssä tutkimuksessa koottiin paitsi tilastotietoa, myös tietoja arvopohjasta ja käytösmalleista kirkon piirissä. Tutkimustulokset julkistettiin helmikuussa 2011. Näiden tietojen perusteella aletaan työstää yksityiskohtaista toimintasuunnitelmaa aikakaudelle 2012–2017.

Olisi mielenkiintoista käydä kirkkojemme välillä vuoropuhelua tästäkin aiheesta ja kuulla teidän kokemuksianne *Kirkko 2020* strategiatyöstä.

Valmistautuminen uskonpuhdistuksen 500-vuotisjuhlaan (<http://reformacio.500.hu>)

Unkarin luterilaisen kirkon piiriin perustettu uskonpuhdistuksen 500-vuotisjuhlakomitea on valinnut jokaiselle tulevalle vuodelle oman aiheen, jotka usein liittyvät uskonpuhdistuksen paikallisten edustajien muistoon.

2010	Uskonpuhdistus ja julkisuus (kansankielisen Raamatun rooli, kirjapainosta internetiin)
2011	Uskonpuhdistus ja vapaus (apostoli Paavali, kristillisen yhteisön ja kristityn vapaus)
2012	Uskonpuhdistus ja naiset (roolit ja velvollisuudet, 560 vuotta Katharina Boran kuolemasta)
2013	Uskonpuhdistus ja toleranssi (Tridentin kirkolliskokouksen ja Leuenbergin sopimuksen vuosijuhla)
2014	Uskonpuhdistus ja kulttuuri (protestanttinen kulttuuri Unkarissa)
2015	Uskonpuhdistus ja opetus (koulun ja kirkon yhteys)
2016	Uskonpuhdistus ja kansakunta (uskonpuhdistus ja demokratia, kirkko ja yhteiskunta)
2017	Uskonpuhdistus ja juhla (uskonpuhdistus tänä päivänä)

Juhlavuoteen mennessä suunnittelemme uskonpuhdistusaiheisen animaatioelokuvasarjan tuottamista. Elokuvan ohjaajaksi on lupautunut Zsolt Richly, käsikirjoitus tulee olemaan runoilija János Laczkfin käsialaa. Koska tulevan elokuvan aihepiiri koskettaa kaikkia luterilaisia, elokuvaprojektissa voisi olla mahdollisuuksia yhteistyöhön kirkkojemme välillä.

Ystävyyssuhteet ennen, nyt ja tulevina vuosina

Unkarin ja Suomen luterilaisten yhteydet alkoivat jo uskonpuhdistuksen alkuvuosina. Mikael Agricola ja ensimmäisen unkarinkielisen Uuden Testamentin kääntäjä János Sylvester opiskelivat samaan aikaan Wittenbergissä (1526). János Sylvesterin raamattukäännös valmistui vuonna 1541, Agricolan työ julkaistiin seitsemän vuotta myöhemmin (1548).

Uskonpuhdistuksen ajan toinen merkittävä unkarilainen, Mátyás Dévai Bíró opiskeli myös Wittenbergissä ja samoin kuin Agricola, hänkin kuului Martti Lutherin pöytäseurueeseen. Kotiin palattuaan molemmat julkaisivat merkittävän aapiskirjan Lutherin Vähän katkismuksen pohjalta.

Seurakuntakyselyn tuloksia

Kuten neuvottelupäivien otsikkokin osoittaa, elämme ystävyysseurakuntasuhteiden murrosaikaa. Lähetimme neuvottelupäivän valmistelujen lomassa lyhyen kyselykaavakkeen 56 unkarilaiselle ja suomalaiselle ystävyysseurakunnalle, tavoitteena kartoittaa suhteiden nykytilaa ja tulevaisuuden näkymiä. Monet kiitokset kaikille, jotka lähettivät vastauksia ja kommentteja. Vastausprosentti oli 36.

Yhteydenpidon muodot ovat edelleen pitkälti perinteen mukaiset. Seurakuntaryhmien vierailut, nuorisotyö ja pappisvierailut ovat yleisimpiä muotoja ystävyys-suhteen ylläpitämisessä. Toisaalta kotimajoituksen ja sen pohjalta syntyneiden henkilökontaktien merkitys on selvästi vähentynyt. Pappien välinen, toimiva sähköpostiyhteys saattaa tuoda jatkossa aktiivisempaa osallistumista ystävyysseurakunnan arkeen kuin tähänastiset – sinänsä arvokkaat ja ikimuistoiset – tapaamiset vuoden tai kahden välein.

Kuten moni teistä on kokenut, toimiva yhteydenpito pohjautuu usein henkilökohtaisiin suhteisiin. Niinpä papin tai suhteita hoitavien henkilöiden vaihtuminen on aina haasteellista yhteyden jatkuvuuden kannalta. Muutos voi olla toisaalta myös virkistävä: *"Unkarilaisen seurakunnan kirkkoherran vaihtuminen 40 vuotta nuorempaan. Sitä ennen yhteistyö oli hiipumassa, nyt on näkyvissä uusia mahdollisuuksia"*. Ystävyys-suhteen vahvuus liittyy vahvasti siihen, onko suhteiden ylläpitäminen seurakunnassa pienen ryhmän sydämenasia, vai koskettaako se koko seurakuntaa. Esimerkki seurakuntakyselystä: *"Silloinen kirkkoherra ei ollut erityisemmin innostunut ystävyysseurakuntasuhteesta. Ystävyys oli kuitenkin molemmissa seurakunnissa niin vankalla pohjalla, että suhteen laatu ei kärsinyt. Vahvasti sitoutuneet ryhmät kantoivat yhteyksiä eteenpäin seuraavaan papinvaaliin asti"*.

Monista vastauksista ilmenee, että uusien sukupolvien mielenkiinto Unkarin ja Suomen suhteisiin on hiipumassa. Tässä näkyy myös yhteiskunnan muutosten vaikutusta. Kuten eräs työntekijä kirjoittaa:

"Käsitykseni mukaan rautaesiripun murtuminen vaikutti seurakuntasuhteisiin Unkariin. Itä-länsi -asetelma muuttui keski-eurooppalaiseksi elämänmenoksi. Ehkä tämän myötä myös tarve seurakuntasuhteisiin väheni. Lisäksi asioilla on aikansa". Toinen kommentti muutoksista: *"Alkuvuosina avustaminen oli voimakkaasti esillä. Nykyään keskinäinen kanssakäyminen ja ystävyys ovat pääasioita".*

Henkilömuutosten ja yhteiskunnallisten tapahtumien lisäksi myös Suomessa käynnissä oleva seurakuntien rakenneuudistus vaikuttaa ystävyysseurakuntasuhteisiin. Seurakuntien yhdistyessä myös ystävyysseurakunnat joutuvat etsimään paikkaansa uusissa rakenteissa. Muutoksen vaikutuksia ei tässä vaiheessa vielä voi analysoida, mutta muutama kommentti:

- *Muutoksessa kaikki ystävyysseurakuntasuhteet siirtyivät uuteen seurakuntaan, joita oli kuusi.*
- *Miten turvataan ystävyysseurakuntasuhteen jatkuminen, kun Suomessa yhdistellään seurakuntia? Liitosseurakunnista kaikki eivät ole innostuneita toiminnasta.*
- *Ystävyysseurakuntamme menetti itsenäisyytensä. Suhteemme heihin on nyt epäselvä.*

Tulevaisuuden näkymiä

Nuorisotyön puolella on jo nyt vilkasta yhteistoimintaa, johon kannattaisi panostaa myös jatkossa. Hyviä käytäntöjä esimerkiksi

- nuorisovaihto-ohjelmia seurakuntatasolla tai yhdessä paikallisen kansanopiston kanssa
- nuorisotyöntekijöiden 1–2 kuukauden harjoittelujaksoja, oppimista puolin ja toisin
- päiväkotiyhteistyötä.

Joka toinen vuosi järjestettävä nuorisofestivaalimme Szélrózsa ("Kompassiruuus") on mainio tapaamispaikka, jossa nuoret voivat solmia kontakteja keskenään. Festivaali järjestetään 18.–22. heinäkuuta 2012 Balatonin rannalla, Fonyódligetissä. Kuten aikaisempinakin vuosina, suomalaiset nuorisoryhmät ja yksittäiset vierailijat ovat lämpimästi tervetulleita. Tapahtuma kokoaa monituhatpäisen joukon luterilaisia Unkarista ja sen ystäväkirjoista. Runsaassa ohjelmatarjonnassa yhdistyy hengellinen anti, kulttuuri ja liikunta.

Lisätietoja tapahtumasta (unkariksi):

<http://balatonboglar.lutheran.hu/2012.-szelrozs-fonyodliget>

<http://www.szelrozsatalalkozo.hu/>

"Uusiutuvien voimavarojemme" ylläpitämisen lisäksi suhteita voi vahvistaa myös kolmikantayhteistön avulla. Selvitykseemme vastanneista vain muutamalla on useampi ystävyysseurakuntasuhde, mutta tällaisesta yhteistyöstä on monia hyviä esimerkkejä. Suomalaisilla seurakunnilla on useimmiten yhteyksiä Viron, Venäjän ja kolmannen maailman suuntaan, unkarilaisilla taas Transsilvaniaan (Romania) ja Saksaan. Molemmissa maissa on mahdollista valita ystävyysseurakunta oman maan rajojen sisältä: tällöin useimmiten vakaat seurakunnat ovat pienen tai vastaperustetun seurakunnan "kummina".

Tänä päivänä suhteet ovat auki joka suuntaan, ja silti Unkarin ja Suomen välisessä seurakuntayhteistyössä on vielä monia hyödyntämättömiä voimavaroja. Kannattaa etsiä yhteistyökumppaneita myös kirkon ulkopuolelta: kunnasta, opetuslalta, Unkari–Suomi ystävyysseuroista, vapaaehtoisjärjestöistä (vuosi 2011 on Euroopan vapaaehtoistyön teemavuosi) jne. Eräs seurakuntapari allekirjoitti hiljattain viiden vuoden puitesopimuksen molempien seurakuntien ja kuntien lisäksi kristillisen opiston kanssa. Viiden vuoden jälkeen he arvioivat yhteistyön toimivuutta ja päättävät jatkosta.

Muutama seurakunta on saanut projektirahoitusta kunnalta tai kansainvälisiltä tahoilta, mutta edelleen kaivataan tukea *”EU-tukien löytämisessä ja hakuprosessissa, matkojen ja vaihto-ohjelman järjestelyissä”*. Monet kyselyyn vastanneet unkarilaiset peräänkuuluttavat läheisempää yhteistyötä Suomen-suhteita ylläpitävien seurakuntien kesken. Seurakuntien tarpeiden kartoittamisen perusteella etsimme nyt ratkaisuja kokemusten jakamiseen henkilökohtaisen tapaamisen ja sähköisen verkottumisen merkeissä.

Piispakauteni motto *Conservando et renovando* (”Säilytä ja uudista”) on melko tarkka kuvaus siitä, kuinka näemme Unkarin ja Suomen välisten ystävyysseurakuntasuhteiden tilanteen. Mikäli neuvottelupäivien aiheella haluttiin viitata siihen, että tämänkaltaisten ystävyys-suhteiden aika alkaa olla ohi, haluan painottaa, että me omalta osaltamme arvostamme suuresti tätä ainutlaatuista yhteyttä ja olemme valmiita tekemään kaikkemme, jotta se toimisi aktiivisesti myös jatkossa.

Suomennos: Kinga Marjatta Pap